

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Origenes

Rothomagi, 1668

Origenis Commentariorvm In Evangelivm Secvndvm Iohannem Tomvs
Decimvs Tertivs. Örigenus Tōn Eis To Kata Iōannēn Eyaggelion Exēgētikōn
Tomos 13.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19358

picantur de folis hominibus, non opus habere ipsam testibus, dicere oportet duo Evangelistam illi attribuisse; alterum, quod agnoscat omnes; alterum, quod opus non habeat, ut quis testetur de homine. Nam si omnes agnoscebat, etiam omnes, qui essent extra hæc corpora, agnoscebat, atque quid esset in homine: quippe qui major existeret his, qui in prophetando manifestant, & judicant occulta cordis omnia, quæ Spiritus illis suggerit in apertum ducentes. Cæterum illud: *Agnoscebat quid esset in homine*, summi etiam potest de virtutibus malis, vel bonis operantibus in hominibus. Nam si dederit quis locum Diabolo, ingreditur in illum Satanæ; quemadmodum dedit Iudas, cum jam Diabolus misisset in cor ejus, ut traderet eum: quam ob causam post buccellam intravit in illum Satanæ. Sin Deo locum dederit, beatus fit: *Beatus enim, cuius est illi retributio à Deo, & ascensio in corde ejus à Deo.* Quare agnoscis, o Fili Dei, omnia agnoscens, quid sit in homine. Sed cum jam satis scriptio sumperit duodecimus tomus, hic finiemus sermonem.

Ἀ μὴ χρεῖται ἔχειν αὐτὸν μὲν τούτων, λέγει ἐπὶ δύο αὐτῶν ὁ διαθηγαλιῆς μεμνημένους, ὅτι τε γινώσκων πῶς καὶ ὁ μὴ χρεῖται ἔχειν ἵνα περὶ μὲν τῆς ἀποκάλυψης αὐτῶν εἰδῶμεν. εἰ γὰρ πῶς αὐτῶν ἐγίνωσκον, εἰ μόνον ἀποκάλυψας, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀποκάλυψων ἐγίνωσκον, καὶ πῶς αὐτῶν τῶν ἐξ ἑαυτοῦ τῶν συμμάτων ἐγίνωσκον, τί ἦν ἐν ᾧ ἀποκάλυψας, ἅτε μείζων τῶν ἀποκάλυψων ἦν ἐν ταῖς ἀποκάλυψασιν ἐλεγχόμενος, καὶ κρινόμενος, καὶ τὰ κρυπτά τῆς καρδίας εἰς φανερόν ἀνορθῶν πῶς αὐτῶν ὅτι πνεῦμα ἑκαστοῦ ἐπέκεινται αὐτοῖς. διώκεται δὲ τί ἐγίνωσκον τί ἦν ἐν ᾧ ἀποκάλυψας, καὶ βλασφημία καὶ ἔπι ἐνεργησῶν διωκόμενος χρεῖτων ἢ κρηττόνων ἐν ἀποκάλυψας. εἰ μὲν γὰρ εἰδῶσι περὶ τὸν τῶν ἀποκάλυψων, εἰσέρχεται εἰς αὐτὸν ὁ σατανᾶς ὡς ἀποκάλυψας ἰούδας, τὸν ἀποκάλυψας θεολογίας εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἵνα ἀποκάλυψας τὸν ἰησοῦν. εἰ γὰρ μὴ ὁ ἰησοῦς εἰσέλθων εἰς αὐτὸν ὁ σατανᾶς. εἰ δὲ εἰδῶσι περὶ τὰς ἀποκάλυψων, μακάριος γὰρ μακάριος γὰρ ὅστις ἀπίληψας αὐτῶν παρὰ τὸ θεῶν, καὶ ἀνάστασις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θεῶν. γινώσκεις τί ἦν ἐν ᾧ ἀποκάλυψας ὁ γινώσκων πῶς αὐτῶν, καὶ τὸ θεῶν. ἡδὴ δὲ τὴν ἀποκάλυψων ἀποκάλυψων εἰληφέντες καὶ τὸ δικαίον πῶς, ἐν τῷ ποτὶ καταπαύσασθαι μὲν ὁ βιβλίον

1 Joh. 4. 13.

παρὴν ἀποκάλυψων εἰληφέντες καὶ τὸ δικαίον πῶς, ἐν τῷ ποτὶ καταπαύσασθαι μὲν ὁ βιβλίον

ORIGENIS ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ
 COMMENTARIORVM
 IN
 EVANGELIVM
 SECVNDVM IOHANNEM
 TOMVS DECIMVS TERTIVS.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ
 ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
 ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ
 ΤΟΜΟΣ ΙΖ΄

Tibi quidem, Dei amantissime, ac piissime Ambrosi, non videbatur fortasse sciendus sermo Samaritidis, ita ut illius pars esset in duodecimo tomo, & reliqua quæ restabant in tertio decimo. Sed quoniam videbamus duodecimum commentariorum tomum satis scriptio accepisse, visum est nobis desinere in sermonem Samaritidis, ubi loquebatur ipsa de puteo, quemadmodum Iacob illud dederit, & ipse ex eo biberit, & filij ejus, & pecora ejus, tertium decimum tomum incepturis, ubi Dominus ad ipsam respondet: Respondit Iesus & dixit illi: Omnis, qui biberit ex aqua hac, sitiet iterum; qui autem biberit ex aqua, quam ego illi dederō, fiet fons in eo aque salientis in vitam eternam. Hoc

Ἰησοῦς μὲν ἀνέδραξεν ἑσθί, φιλοδοξῶντα καὶ δι-
 στίβησασθαι ἀμβροσίαν, ὅτι ἀπὸ τῆς σαρμα-
 ρειτιδῶς λόγον μὴ ἀποκλήθη, ὡς τε μέγας
 μὲν ἢ αὐτῶν ἦν ἐν ᾧ δέδοκται πῶς, καὶ ὁ
 εἶπεν ἐν ᾧ τρεῖς ἀδικήματα, ἀλλ' ἐπὶ ἰωραμὲν
 ἀποκάλυψων ἀποκάλυψων εἰληφέντες τὸ δικαίον
 ἦν ἐξήγηται, ἔδωκεν ἡμῖν καταπαύσασθαι εἰς τὸν
 τῆς σαρμαρειτιδῶς λόγον, ἀπὸ τῆς ἀποκάλυψων. καὶ
 ἵνα αὐτῶν φησὶς, ὡς ὁ ἰακώβ ἔδωκεν αὐτῶν,
 καὶ αὐτὸς εἰς αὐτῶν ἔπει, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ
 θρῆματὰ αὐτοῦ, ἵνα ἀποκάλυψων τὸ τρεῖς ἀδική-
 ματῶν ἀπὸ τῆς ἀποκάλυψων τῆς κυρίου ἡμῶν
 ἀπὸ αὐτοῦ ἀποκλήθη ὁ ἰησοῦς ὅτι εἶπεν αὐτῶν,
 πῶς ὁ πῶς ἐν τῷ ὕδατος τῆς ἀποκάλυψων πῶς
 ἴν. ὅτι δὲ πῶς ἐν τῷ ὕδατος εἰς ἀποκάλυψων
 ἀπὸ αὐτοῦ ἀποκλήθη πῶς ἐν τῷ ὕδατος ἀποκλήθη εἰς ζωὴν ἀμείνων. διὸ τρεῖς τῶν ἀποκάλυψων

1 Joh. 4. 13.

πρὸς τὴν σαμάρειαν ὁ ἰησοῦς, παρῆγεν μὲν
 λέγων· εἰ γένοιτο τὴν ὕδατος τὴν ἑξ ἡμέρας, καὶ τῆς
 ἑστῆν ὁ λέγων σοι· ἕδος μοι πίειν, σὺ δὲ ἤπασας
 αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὕδωρ ζῶν. καὶ τὸν, ὡς
 παρῆγεν αὐτὴν ἐπὶ τῷ ἀγέτωι ζῶν ὕδατος,
 λέγει τὰ ἐκκεῖθεν. καὶ ἔπει μὲν ὅτι παρῆγε
 οὐκ εἶπεν, ἀλλ' ἐπαπορήσας τῆς συγκρί-
 σιως ἧς ἔδωκεν ἢ σαμάρειαν, μὲν ὅτι τὴν ἑξ ἡμέ-
 ρων ἀπέκρινεν τῷ κρείσσοντι ἡραδὲς αὐτῆν τῷ
 ἰησοῦ. φησὶ· ἕδος μοι τὴν ὕδατος· τὰ γὰρ ἡδὲ
 ὄσμυρα τὴν ἑστῆν, καὶ μὴδὲνα ἡραδὲς αὐτῆν ἔδωκεν
 ἧς μὴ ἀγέτωι αὐτῷ· ἔδωκεν γὰρ τὸν σω-
 τίηρα ἡμῶν τῷ Ἰακώβ παρῆγεν αὐτῆν ὁ πα-
 τὴρ, ἵνα αὐτῷ ἑστῆν ὕδατος ἡμῶν δι-
 δάσκῃ ὁ ἰησοῦς λέγων· κρείσσον εἶπες μοι,
 ἕδος μοι εἰ σὺ, ἀγέτωι πρὸς ἐμὲ, καὶ δώσω
 σοι ἕσθην, πλὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατὰ-
 χροσίαν σου, πᾶσι πνεύματι τῆς ἡγίας· καὶ ὁ σωτήρ
 φησιν· ἀγέτωι, καὶ δώσω σοι ἕσθην· πᾶς γὰρ ὁ
 ἀγέτωι, ἡραδὲς αὐτῆν ἢ σαμάρειαν
 παρῆγεν τὸν ἰησοῦς ὕδατος, εἰκὼν, ὡς παρῆ-
 ποίηκεν, τυχερῶς τῶν ἡμερῶν ἐπεσοδῶντων, πε-
 ρεὶ πᾶσι θείας ἀρχαῶν ἡραδὲς, ὅτι ἀκὴν
 αὐτῆν τῆς συγκρίσεως ἀμφοτέρων ἧς ἔδωκεν· καὶ
 ἕσθην ἕξ ἡμερῶν ἐπέπεσε, πᾶς πίναξ ἐκ τῆ νο-
 μολογίας αὐτῆν βαθέως ἧς φησὶν, οὐκ ἀδὲ
 ἐπαπέτω, οὐδὲ τῆς διψῆς ἀπὸ τῆς ἰδωμένη
 εἶναι τὴν συγκρίσεως ἐκ τῆ· πᾶς ὁ πίναξ ἐκ τῆ
 ὕδατος πᾶσι, διψῆσι πάλιν· ἕσθην δὲ ἐκ τῆς,
 διψῆσι φωνῆς, καὶ ἐκ τῆς πᾶσι, καὶ τῆς ὁμο-
 πησῆς, δύο συγκρίσεως, ἢ μὲν καὶ ὁ δέσμετος
 φησὶν, κενωθεῖτες, καὶ ὁρεγόμενοι αὐτῆς, ἔπει
 * τῶν ὕδατος ἡμῶν ἐπιλείπει. ἕσθην δὲ καὶ ὁ
 πολλὰς οἱ πέντες, καὶ ἐν ἀπορία ὄντες, ἧς
 ὁπτιπῶν φασι κενωθεῖτες, ὁ πᾶσι, ἢ
 διψῆσι· καὶ μὲν τῶν γὰρ ἡμῶν παρῆγεν ἐν τῇ
 ἕσθην, ὅτι ἀπορῶντες τῶν φωνῶν τῆ· ἕσθην ἀνακαθί-
 κει τῆ ἡμέρα, ὅτι μὲν τῶν ἑξ ἡμερῶν ὁρεγόμενοι
 αὐτῶν ἐκ τῆς ἀγέτωι, διεγέτωιζε πᾶσα
 συναγωγή ἡμῶν ἰσραὴλ ἐπὶ ἰησοῦ, καὶ ἀρῶν, καὶ
 εἶπεν πρὸς αὐτούς οἱ ἰσραὴλ· ὄρελον ἀπὸ τῆς
 νομῆς πληγῆντες ὑπὸ κρείσσοντι ἡμῶν ἀγέτωι, ὅτι
 ἐκαθίσταμεν ἐπὶ τῆς λαβήτων ἧς κρείσσοντι, καὶ ἡ-
 ἀδίοι αὐτῶν εἰς πληθυσμῶν, ὅτι ἕσθην ἡμέ-
 ρων ἡμῶν εἰς τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τῆς ἀγέτωι
 πᾶσι τῆ συναγωγῆς αὐτῶν ἐν ἡμῶν· εἶπεν ὁ
 κρείσσοντι πρὸς ἰησοῦν· ἰδὲ ἐγὼ ἡμῶν ὄρετον
 ἐκ τῆς ἡμέρας, καὶ ἕσθην ἡμῶν ὄρετον, ἔπει
 λέγει τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅπως πᾶσι
 αὐτῶν εἰ πορῶσι τῶν ἡμῶν, ἢ ὁ πᾶσι τῶν
 καὶ ἀπορῶντων τῆς ἀπῆλθῆς ἕσθην

Respondet secundo Iesus ad Samaritidem:
 primum quidem dicens: Si scires donum Dei, & quis est, qui dicit tibi: Da mihi quod bibam, tu fortassis ab eo petisses, & dedisset tibi aquam vivam; & nunc quando admonens ipsam, ut peteret aquam vivam, dicit, quæ recensuimus, & ad primam quidem responsonem nihil loquitur Samaritis, sed addubitat de comparatione aquarum, post secundam vero Domini responsonem admittens, quæ ab ipso dicta fuerat: Da mihi hanc (inquit) aquam. Fortassis enim dogma est, neminem donum divinum accipere præter petentem illud. Quamobrem Servatorem ipsum Pater ipse admonet per Psalmum uti petat sibi donari, docente nos ipso ac dicente: Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Dicit etiam Servator: Petite & dabitur vobis, omnis enim qui petit, accipit. Paret quidem Samari- tis ut petat aquam à Iesu, imago existens, ut prædiximus eorum, qui ab Ecclesiæ decretis dissidentes, sunt in divinis Scripturis exercitati, quando audit de comparatione utrarumque aquarum. Et vide ex his, quæ passâ fuerat, quomodo bibens ex puteo, quem ipsa existimabat profundum, nec refocillaretur, nec à siti liberaretur. Proinde videamus, quid ex illis verbis significetur: Omnis qui liberebit ex hac aqua sitiet iterum. Porro vocis fitiendi, & vocis esuriendi quoad sensum humilem, & corporalem attinet, duæ sunt significationes; altera cum vacui cibo egemus, illo quod appetimus humido destituti; altera cum sæpe pauperes, & qui sunt in egestate rerum necessariorum dicunt, etiâ si satiati fuerint, se esurire vel fitire. Primæ quidem testimonium habes in Exodo, quando egen- tes cibis decima nona die, mense secundo, cum egres- si fuissent Iudæi à terra Ægypti, murmuravit universa congregatio filiorum Israël adversus Moysen, & Aaron, & dixe- runt ad ipsos filij Israël: Utinam perissemus percussî à Domino in terra Ægypti, quando sedebamus super lebetes carniû, & quando comedebamus panes ad satietatem, cur eduxit nos ad hanc solitudinem, ut interficeret fame cunctam congregationem? Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce ego pluo vobis panes à caelo, & egredietur populus, & colligent singuli diebus, ut tentem an ambulaturi sint in lege mea nec ne. Esurientibus enim & egentibus necessario cibo, magnam [murmurationem faciebant] ipsorum

19

19

19

Ex. 17. 1. 2. 3.

1. Cor. 11.

c. 1. 2. 8.

sermones, quia aqua egentes, & sitientes murmurabant adversus Moſen, dicentes: Quid bibemus? quando clamavit Moſes ad Dominum, & Dominus ostendit illi lignum, & projecit illud in aquam, & dulcis facta est aqua. Et paulo post cum venissent in Raphidim, scriptum est populum sitisse illic propter aquam, illicque murmurasse populum adversus Moſen. Porro secunda significationis exemplum apud Paulum reperias dicentem: *Vſque ad horam presentem, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus.* Primo modo sitire, & esurire necessario contingit sanis corporibus: altero modo his, qui sunt pauperes. Igitur querendum etiam est ex his verbis: *Omnis qui biberit ex aqua hac sitiet iterum*, quali significatione vocabulum sitiet dicatur. Atque in primis quidem etiam si quod ad sensum humilem, & corporalem attinet, aperte declararetur, quod quamvis satietur ad praefens is, qui biberit, mox tamen subtracto potu eandem passionem sit perpetuus, hoc est rursus sititurus siti, quam a principio habuerat, restitutus, quamobrem illud etiam subjungit: *Qui autem biberit ex aqua, quam ego illi dabo, fiet in eo fons aquae salientis ad vitam aeternam: quem fontem in seipſo qui habet quomodo sitire poterit?* praecipue tamen ac principaliter horum verborum intelligentia talis erit: Qui participat, inquit, profunditatem [humanae sapientiae, prudentesque] rationes, receptis, intelligentisque profundissime hautis, & judicio suo inventis, tamen rursus secundo cogitans denuo dubitabit de his in quibus requieverat, atque etiam rerum, quae

A φῆς * ὅσον ἔπι οἱ λόγῳι . ἀλλὰ καὶ ὕδατος ἀπο-
 ερωῶντος ἐ δὴ λῶντος διεργάζουσι * καὶ μάλιστα
 τί πῶμα, ὅτε ἐβόησε μοῦσῆς πρὸς κύριον,
 ἐ ἰδὲξεν αὐτῷ κύριος ξύλον, καὶ ἐπέβαλεν αὐ-
 τὸ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐλιχθήθη τὸ ὕδωρ . ἐ μετ'
 ἐλθῶντα ἦν ἔρημος ἡλθον εἰς ραφιδὴν, γέγραπται ὅτι
 ἐδίψησαν ὁ λαὸς ἐκ τῆς ὕδατος, καὶ ἐγένηθη
 ὁ λαὸς ἐκ τῆς ἐπί μυσσοῦ . διέξῃ δὲ τῷ δού-
 λῳ τῷ σιμαμορμῶν ἐξῆς τῷ παύλῳ
 ἀποδείχματα λέγουσι . ἀρετὴ τῆς ἀφῆ ἄετος καὶ
 B πεινωμένοι, καὶ διψῶντες, καὶ γυμνωμένοι . τὸ
 μὲν δὲν πρῶτον πεινῆ καὶ διψῆν ἀναγκαῖως
 γίνεσθαι τοῖς ὑγιανοῦσι σώμασι . τὸ δὲ δούλι-
 εσσιν τοῖς πειρομένοις συμβαίνει . ζητητέον ἔν
 καὶ ἐκ τῆς πῶμας ὁ πίνων ἐκ τῆς τῆς ὕδατος
 διψῆσθαι πάλιν, ποῖον διψῆσθαι λέγουσι . πρῶ-
 τόν ὡς ἐπὶ σαμαρῶν * ἢ καὶ τῆς ἀποδείχματα * καὶ
 νόν ὅτιν, ὅτι καὶ πρὸς τὸ πρῶτον κορευθῆναι, ἀλλ'
 ἀλλοίωτος ἀποδείχματα τῆς πῶμας τὸ αὐτὸ πῶμα
 πῶμας ὁ πίνων, ταῦτα διψῆσθαι πάλιν, εἰς τὸ * καὶ
 C μῶν τῷ ἄρῳ τῶν ἀποδείχματα * ἐπιφέρει τῶν
 ὅς δὲ πῶμα ἐκ τῆς ὕδατος ἐ ἔγω δώσω αὐτοῖς,
 ἡμῶν πηγὴ ἐν αὐτοῖς ὕδατος ἀλλοίωτος εἰς
 ζωὴν αἰώνιον . τῆς δὲ ἐν αὐτοῖς ἔχον πηγὴν,
 διψῆσαι οἷός τε ἔσται, τὸ μὲν πῶμα ἀποδείχματα
 ἀλλοίωτος, πῶμα δὲ εἶναι . ὁ μεταγαμιώων
 * ὁ φῶμας, βάλτος λόγον, καὶ πρὸς ὄλιγον ἀπο-
 πῶμας, ἀποδείχματα ὡς βαθῶντα τὰ
 ἀποδείχματα καὶ ἐπίσκαται δεικνύει τὸ νοημ-
 ῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν δούλιεσσιν ἐπισημαῖς ἐπαπο-
 ρῆσθαι * ἀπὸ τῶν ὅσοις ἐπαποπῶμα
 D τῶν καὶ ἐτυπον ἀπὸ τῶν ζητημένων
 κατέληξεν, καὶ διώσθαι τὸ νοημῶν ἀπο-
 αὐτῆς βάλτος ἀποδείχματα . διόσθαι καὶ σαμαρ-
 παδείς σιμαμορμῶν ὡς τῆς πῶμας τῆς λε-
 γομῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ τῆς πῶμας αὐτῶν
 ἀποδείχματα πῶμας ἐν αὐτοῖς, ἢ πῶμας
 ὡς πῶμα πῶμα ἀποδείχματα τῆς ζωτικῆς πῶ-
 μας ἐν τῷ ἀποδείχματα τῶν ἀποδείχματα
 E ἐμὸς ὕδατος διεργάζουται, ὡς πῶμα ἀπο-
 ρητικῶν πῶμας τῶν ζητημένων ἀποδείχματα
 ἐν αὐτοῖς ἀποδείχματα ὕδατος, τῆς ἀποδείχματα
 ἀλλοίωτος, καὶ τῶν ἀποδείχματα, ἀποδείχματα
 ὡς ἀποδείχματα τῶν ὕδατος, φέρονται αὐτῶν τῶν
 ἀποδείχματα καὶ πῶμας ἐπὶ τῶν ἀποδείχματα
 ἀποδείχματα ζωῆς . ἐπὶ * * * πῶμα τῶν ἀποδείχματα,
 ὡς φῶμας, ἐπὶ πῶμας ἀποδείχματα ἀποδείχματα
 καὶ πῶμας ἐπὶ πῶμας ἀποδείχματα ἐπὶ τῶν ἀπο-
 δείχματα

Vide Not

Ἀλλοῦτος ἐπὶ τὰς βῆρας . ὡς γὰρ ἐκείνους ἄλλοῦτος ἐπὶ τὰς μεγαλοφυετέρας καὶ θειοτέρας πηδᾶ ψυχὰς , ὅρα λογομένης , ὅτι δὲ τὰς ὑποδείκτους εἰδήσεις , ἕνεκεν ὀνομαζομένης , ὅπως ἐκείνη ἡ ἡμετέρα ἐν τῷ πόντῳ ἐκ τῆς ὕδατος , ἡ δίδασκεν ὁ ἰησοῦς , πηγὴ δὲ ὄψεται εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν , ἡ γὰρ ὅτι ἐκ πηδῆος μὲν τὴν αἰώνιον ζωὴν , εἰς τὸν ὑπό τῆς αἰώνιον ζωὴν πατέρα . ἡμετέρος γὰρ ἡ ζωὴ . ὁ δὲ μείζων τῶν χειρῶν , μείζων τῆς ζωῆς . πόντος δὲ ὁ πόντος ἐκ τῆς ὕδατος , ἡ δίδασκεν ὁ ἰησοῦς , B
 ἐξὶ τῆς ἡμετέρας ἐν αὐτῇ πηγῇ ὕδατος ἡμετέρας εἰς ζωὴν αἰώνιον . ὅτι περὶ τῆς μεγαλοφυετέρας ἐπὶ τῆς πηγῆς , καὶ διὰ τὴν τὴν δικαιοσύνην ἡ ἐπισημασμένη . ὅτι ὁ γὰρ ἄλλος . μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην , ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται . καὶ ἡ γὰρ

saliens super montes , transfliens colles ; nam hoc pacto super generosiores , divinioreque animas , montes dictas , salie Sponfus , transfilit vero deteriores dictas colles : sic hoc in loco fons factus in eo , qui biberit ex aqua , quam dat Iesus , salit ad vitam aeternam , fortassis etiam saliturus ultra vitam aeternam , nempe ad Patrem existentem supra vitam aeternam . Est enim Christus vita : proinde qui major est Christo , vita etiam est major . Ceterum tunc fontem in seipso existentem aquae salientis ad vitam aeternam habebit , qui biberit ex aqua , quam dat Iesus ; quando promissio completur hominibus , cui promittitur beatitudo , eo quod esurierit , & sitierit iustitiam ; inquit enim Filius Dei : *Beati qui esuriunt , & sitiunt iustitiam , quoniam ipsi saturabuntur* . Et fortassis quoniam esurire , & sitire [iustitiam satiare est ,] siquis iustitiam , antequam satietur , fecerit , is famem , & sitim ingeneret in se oportet , ut satiretur , illud diciturus : *Quemadmodum desirat cervus ad fontes aquarum , ita desiderat anima mea ad te Deus* . *Sitivit anima ad Deum : nempe ad illum fontem , ad illum viventem : quando veniam , & videbor coram facie tua ?* Vt ergo sitiamus , bonum est esse fonte Iacob ut in primis bibamus : illum , non perinde atque Samaritis , dicentes puteum . Nam Servator ad illius respondens sermonem , ne nunc quidem ex puteo inquit aquam esse , sed simpliciter inquit : *Omnis qui biberit ex aqua hac siet iterum* . Quod si bibenti ex illo fonte nulla provenisset utilitas , haudquaquam fessurus fuerat apud fontem Iesus , neque diciturus Samaritidi : *Da mihi quod bibam* . Proinde observandum est , quemadmodum petenti a se aquam Samaritidi non alibi promiserit Iesus illam se daturum , quam apud fontem , dicens illi : *Vade ad fontem tuum , & veni huc* . Ad huc autem inspicimus , num quia qui biberit ex fonte Iacob , sitiat iterum ; qui vero biberit ex aqua , quam dat Iesus , fontem in seipso habeat aquae salientis ad vitam aeternam , innui possit diversam esse utilitatem eorum , qui cum ipsa veritate consuetudinem habuere , habituri que sunt , ab ea utilitate , quam nobis otiri existimamus ex Scripturis , etiam si accurate intellectae fuerint ; praesertim cum quaedam ex principalioribus , diviniorebique Dei mysterijs nec capere potuerit Scriptura , quaedam etiam nec vox humana : nam quaedam significationes divinae cum sint , lingua est humana : *Sunt namque etiam multa , quae*

Vide Not.

h. i. v.

h. i. v.

fecit Iesus, quae singulatim si scribantur, nec ipsum arbitror mundum capturum qui scribentur libros. Quin & quae loquuta sunt septem illa tonitrua scripturas Iohannes prohibetur: & Paulus se au disse inquit indicibilia verba, non quae non liceret alicui loqui, licebat enim ad Angelos ea loqui, ad homines non licebat: Omnia quidem licent, at non omnia expediunt. Sin vero audivit ineffabilia verba, quae fas non esset ad hominem loqui, arbitror ego univere cognitionis elem nta quaedam minima, brevissimasque introductiones esse univere Scripturas, etiam si accurate intellectae fuerint. Quamobrem vide, num fons Iacob, ex quo bibebat aliquando Iacob, sed nunc non bibit; atque etiam bibebant filij sui, sed nunc potum habent illi priori potu praestantiorum; quin biberunt etiam pecora eorum, possit esse univere Scriptura; aqua vero Iesu, illud esse possit, quod est supra ea, quae scripta sunt: non omnibus autem scrutari licet, quae sint superiora his, quae scripta sunt, nisi qui assimilatus fuerit ipsis; ne obijeretur audiens: Te difficiliora ne queras: & te fortiora ne vestiga. Quod si dicimus aliqua esse supra ea, quae scripta sunt, non hoc dicimus ea posse multis esse nota, sed Iohanni, qui audiens, scribere etiam qualia essent ea tonitruum verba non permittitur; cumque ea didicisset, ea non scribit, ut parcat mundo: rebatur enim ne ipsum quidem mundum capturum, qui scriberentur, libros. Quinetiam, quae Paulus didicit, fuit supra ea, quae scripta sunt, quandoquidem homines ea loquuti sunt; & quae oculus non vidit, sunt supra ea, quae scripta sunt; & quae auris non audivit, scribi non possunt. Quin quae in cor hominis non ascenderunt, fonte Iacob sunt majora: quippe quae a fonte aquae salientis ad vitam aeternam manifestantur his, qui cor hominis non amplius habent, sed dicere valent: Nos autem mentem Christi habemus, ut videamus, quae a Deo donata sunt nobis: quae etiam loquimur non in sermonibus, quos humana sapientia docet, sed quos docet Spiritus sanctus. Et inspicere an fieri possit, ut humana sapientia non loquatur falsa dogmata, sed quae veritatem confirmant, & ad homines posteriores perveniant; quae vero Spiritus edocet, sint fortasse fons aquae salientis ad vitam aeternam. Introductiones ergo sunt Scripturae, a quibus accurate intellectis, & nunc nominatis fons Iacob, ascendendum est ad Iesum, ut nobis largia-

Apr. 10. 3.
1. Cor. 12. 4.
1. Cor. 6. 12.
Eccl. 1. 1.
1. Cor. 2. 1.
13.

A
α εποισαν ο ιησους, απνα εδω γραφονται καρτε, σπδ αυτων ομιση * χωρισθη τα γραφομενα ει. * γ. τη
βλια * κη οσα η ερα λησθη αι ζ βροται ρδων
γγραφην ιωακνμς, κωλυεται. ο δε παυλος ακηκειαι φησιν ακριτα ρηματα, κη α σκη εζεν
βνι ραλησαι ην, εζεν γδ ην αυτα ραλησαι αι
γελος, αι δεσφοις δε σκη εζην. πορτα μδ
γδ εζεσν, αυ ε πορτα συμφερη. * α δε ηκκ
σιν ακριτα ρηματα, α σκη εζεν, φησιν, αι
δεσφοι ραλησαι, ομιση & βραχυλας ει
β σοιχα πνα εραχτας, & βραχυλας ει
σκα γαδς ολας γραφας, κην παυ νοητων ακ
κρηως. οσα τιαραην ει διωαται η ιδη πηγη
τη ιακωβ, αφ ης επι ποτε ο ιακωβ, αλλ ακη
η πινον, επιοι δε ε οι ηδ αυτω, αλλα νω
εχουσ ο κρητοι σκηνε ποτον, πετωκασι δε
κη τα δρεμματα αυτη, η πασα ει γραφη.
πο δε τε ι οσ υδωρ, ο κωρ α γεγραπαι. ε
πασι η εζεσν ερδναν τα κωρ α γεγραπαι,
εαι μη πε αδης ερομοιωθη, ηα μη επιπλοσ
σθη ακηαν το. χαλιτω περ σι μη ζητη, κη
ισχυρε περ σι μη ερδνα. εαι η λεγαμεν τα
κωρ α γεγραπαι ειναι πνα, ε τερ φα
μδ οπι γουα τοις πολλοις ει διωαται, αλλα
ιωληνη ακβοση, κη γραφην αυτα μη επιβροπο
μδς, εποια λε τα ην βροτην ρηματα, κη
μαρτανοση, κη αηθ ο φειδεσται τε κοσμη
ε γραφην αυτα. αεσ γδ μηδ αυτων ετι κο
σμοι χωρη τα γραφομενα βιβλια. αλλα κη
αφ ο παυλος μαμαηκεν ακριτα ρηματα,
κωρ α γεγραπαι, ει γε τα γεγραμμενα αν
δεσφοι λεγαλησαι. κη α οφθαλμοι σκη ει
δεν, βτη κωρ τα γεγραμμενα, κη α ες
σκη ηκουσε γραφην ε διωαται. κη τα επι
καρδιαν η ανδεσφοι μη ανεβεθησται, μαζο
να βτη τις τε ιακωβ πηγη, απη πηγησ υ
δατος αλλομδς εις ζωην αμωνιον φημεριμενα
τις σκητη καρδιαν ανδεσφοι εχουσι, αλλα
διωαμδς λεγη. ημεις η σου χρεσδ εχο
μδ, ηνα ειδωμεν τα κωρ τε δεσ χρεσδ τε
ημιν, α κη λεγαμεν, σκη εν διδακτοις αν
δεσφινος σοφιας λογοις, αλλ εν διδακτοις
πρωμδς κη επισησιν ει οιν τ εσιν ανδεσ
φινου σοφιας μη τα φβδη καλην δογματα,
αλλα τα σοιχωτικα της αληθειας, κη εις της
επ ανδεσφους φανουσας. τα η διδακτα πρω
ματος, ταχα βτη η πηγη τε αλλομδς υδα
τος εις ζωην αμωνιον. εισαγαγαδω δω εισιν αγρα
φα, αφ αν ακριτως νενομηων, νω ονομα
ζωμδων πηγησ τε ιακωβ, ανδεσφινος περσ εν ιησδν, ην δω ημιν γραφισθη πηλω ε αλ

καρδιαν
χωρησιν
τομ. 11

λουτρὸν ὕδατος εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἔχ' ὁμοίως ὁ
 πᾶς ἀνθρώπος ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ ἰακώβ, εἰ γὰρ
 ἔπιεν ἰακώβ ὡς αὐτὸς, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ
 τὰ θρέμματά αὐτοῦ, διψῶσα δὲ καὶ ἡ σαρμα-
 ρίτις διέρχεται ἐπ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ, μηπι-
 τι ἢ ἄλλως ἔπιεν, καὶ ὑπερημέτως ὁ ἰα-
 κώβ σέω τοῖς υἱοῖς. ἄλλως ὅ καὶ ἀπλήστερον,
 καὶ κτηνώδες, καὶ τὰ θρέμματά αὐτοῦ. ἄλ-
 λως ὅ παρὰ τὸν ἰακώβ, καὶ τὰς υἱούς, καὶ τὰ
 θρέμματά αὐτοῦ ἢ σαρμαρίτις· οἱ μὲν γὰρ καὶ
 τὰς γραφὰς σοφοὶ πίνουσιν, ὡς ὁ ἰακώβ, καὶ οἱ υἱοὶ
 αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπλήστεροι, καὶ ἀκερῆτεροι οἱ
 λογισμῶν παρὰ τὸν ἰακώβ, πίνουσιν ὡς τὰ
 θρέμματά τῶν ἰακώβ. οἱ δὲ πρὸς δεξιόθεν
 τὰς γραφὰς, καὶ δύστηνά τινα σαρμαρίτις,
 παρὰ τὸν ἰακώβ αὐτὸς, πίνουσιν ὡς ἢ
 παρὰ τὸν ἰακώβ εἰς ἰσχυρὸν σαμάρητις ἔπιεν·
 λέγει φωνῆ αὐτοῦ ἢ γυνῆ, κύριε δός μοι τῆτο
 τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ διέρχουμι ἐν-
 θάδε ἀνθρώπων· ἢ δὲ δούτερον κύριον ἀναγορεύει
 τὸν σαμάρητις ἢ σαμάρητις. φωνῆτερον μὲν ἔπιεν
 οἱ· κύριε ἔπι ἀνθρώπων ἔχθρος, καὶ τὸ φρίσσον ἐστὶ
 βαρῆ, ὅτε ἐ βραχίονός ποθεν ἔρχεται τὸ ζῶν ὕδωρ,
 καὶ εἰ μέζων εἶναι τὸ νομίζοντος παρὰ τὸν αὐτοῦ
 ἰακώβ. νῦν ὅ ἔπι καὶ ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ ἰακώβ, ὅ
 γυναικὸς πηγῆς ἐν τῶν πίνοντι ὕδατος ἄλλο-
 μῶν εἰς ζωὴν αἰώνιον· καὶ εἰ παρ' ἀλλήλους τὸ
 σὺ ἀπ' ἡτοίας αὐτοῦ, καὶ ἔδρακεν δὲ σοὶ ὕδωρ ζῶν,
 δέξου ὅτι εἰπέσα· δός μοι τῆτο τὸ ὕδωρ, ἔλα-
 βε τὸ ζῶν ὕδωρ, ἵνα μηκέτι διψῶ διψῶσα,
 μηδὲ διέρχουμι ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ἰακώβ, καὶ
 τὸ ἀνθρώπων, ἀλλὰ γυναικὸς τὸ ὕδατος τοῦ ἰακώβ
 δουρήσασθαι τὴν ἀληθείαν ἀγγελικῶς καὶ τῶν
 ἀγγέλων * δεικνύοντες. ὅτι οἱ ἄγγελοι
 δέοντες τῆς τοῦ ἰακώβ πηγῆς ἵνα πίνωσι, ἀλλ'
 ἕκαστος ἐν ἑαυτῷ ἔχει πηγὴν ὕδατος ἄλλομῶν
 εἰς ζωὴν αἰώνιον γνησίως, καὶ ἀποκαλυ-
 φθῆσθαι ἀπὸ αὐτοῦ τῆς λόγος, καὶ αὐτὸς τῆς σο-
 φίας· ἢ διωμάτων μὴ τῶν τῶν ἔπιεν παρὰ τὸ
 ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ἰακώβ ὕδωρ γυναικὸς τὸ
 ὕδωρ τῆς λόγος διδόντων, μὴ ὑπερημέσα-
 τα ἀποληθῆναι ἐκ τῆς διψῶν, καὶ τὸ διέρ-
 χουμι καὶ ἀνθρώπων ἐν τῶν, * ὡς τὸν καὶ
 ἔπι πολλὰ ἐδάψα τοῖς πολλοῖς ὡς ὑπερημέσαν
 ἐργασμασίνοις τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς τοῦ ἰα-
 κώβ πηγῆς· λέγει αὐτῆ, ὑπάγε φώνησον
 σοὶ τὸν ἄνδρα, καὶ ἔλαθε ἐνθάδε· ἀπεκρίθη ἢ
 γυνῆ καὶ εἶπεν, οὐκ ἔχει ἄνδρα· ἐλέγη-
 μῶν καὶ ἐν τοῖς ἀνώτερον τὴν ἀρχοντα τῆς
 ψυχῆς νόμοι, καὶ ἕκαστος ἑαυτὸν ἑαυτοῦ,

A tur fontem aquae salientis ad vitam a-
 ternam. Caterum non similiter omnis
 haurit e fonte Iacob : nam etiam si bi-
 bebat Iacob, & filij ejus, & pecora ejus,
 atque etiam Samaritis illa venit ad fon-
 tem ipsum, & haurit, vide ne aliter, &
 prudenter biberit Iacob cum filijs ; ali-
 ter, & simplicius, moreque magis pecui-
 no biberint pecora ejus : rursus biberit
 etiam aliter quam Iacob, & filij, & pe-
 cora ejus, Samaritis illa. Qui enim docti
 sunt in Scripturis, bibunt sicut Iacob, &
 filij ejus ; rudiores vero, & simpliciores,
 qui dicuntur oves Christi, bibunt perin-
 que atque oves Iacob ; tum aliqui lau-
 dantes Scripturas, & quaedam constituen-
 tes male dicta, prae-textu quod eas intel-
 lexerint, non secus bibunt, atque bibe-
 bat Samaritis illa, antequam crederet in
 Iesum. Dicit ad illum mulier : Domine da
 mihi hanc aquam ; ne sitiam, neque ven-
 niam huc ad hauriendum. Iam secundo
 prae-dicat mulier Dominum Servatorem :
 primum cum dicit : Domine neque haustu-
 rium habes, & puteus altus est ; quando
 etiam interrogat, unde habeat aquam,
 & num major sit Iacob, qui putabatur
 esse pater ejus ; & nunc etiam, quando
 petit aquam illam, quae in bibente fit
 fons aquae salientis ad vitam aeternam :
 & si quidem verum est illud : Tu petisses
 ab eo, & dedisset tibi aquam vivam, per-
 spicuum est, eo quod dixerit : Da mihi
 hanc aquam, accepisse viventem aquam,
 ne in posterum egeret sitiens, neque ven-
 niret ad fontem Iacob hauriendi causa,
 sed posset sine aqua Iacob angelicae vi-
 dere veritatem supra hominem existen-
 tem : nam neque Angeli egent fonte Iac-
 ob, ut bibant, sed unusquisque ipsorum
 in seipso fontem habet aquae salientis ad
 vitam aeternam, orientem ac re-rectum ab
 ipso sermone Dei filio, atque sapientia
 ipsa. Neque enim facile factum est, ut a-
 quam, quae à Filio Dei datur, diversam
 existentem ab aqua fontis Iacob accipiat
 aliquis, qui se non diligentissime exer-
 cuerit veniendo, & inde hauriendo, eo
 quod sitiat ; perinde atque ille, qui petit
 hanc aquam frequenter inter multos ma-
 gnos homines, ut qui diutius exerciti
 fuerint hauriendo e fonte Iacob. Dicit
 illi : Vade, voca virum tuum, & veni huc
 Respondit mulier, & dixit : Non habeo vi-
 rum. Diximus etiam in superioribus hunc
 virum, esse legem, quae princeps sit ani-
 mae ; [nam habet unusquisque instituta
 quaedam, ac mores, sub quibus tanquam
 sub lege vivit,] cui unusquisque seipsum
 subjecerit. Nunc vero etiam illud Apo-

ὅτι ἐπι-
στει-
νται

* καὶ τὸν
ἀγγέλων

Vid. Not.

Paris II.

Cc ij

destruitur, cum venerit illud, quod perfectum est, haudquaquam illud reprehendissemus: sin vero illhuc agit, ut reprehendat vetera, reprehendus est ipse. Porro quod ait aquam, quam dat Servator, ex spiritu esse, & ex ipsius potentia, vera narrat: quin hac verba: *Non sitiet in aeternum*, iisdem pene verbis interpretatus est sic dicens: Vita aeterna est vita ipsius, & qua nunquam corrumpitur, sicut prima illa aqua, quae est ex puteo, sed manens, nequit enim auferri donum, & gratia Servatoris nostri, quae neque consumitur, neque corrumpitur, in eo qui particeps ipsius fuerit. Porro autem cum primam vitam corruptibilem dederit, siquidem eam corruptibilem vitam dixit, quae est secundum literam, quarens, & inveniens ablatione velaminis vitam eam, quae est ex spiritu, recte dixit: sin vero corruptibilem dicens, accusat vitam veterum, perspicuum est cum hoc facere, tanquam qui non videat bona illa umbram habere futurorum illorum. Caterum non in-scite interpretatus est vocem salientis aquae, dicens eos qui e supernis illam abundantanter suppeditatam participarent, vicissim etiam ea scaturire, quae sibi suppeditata fuerint. Sed & Samaritidem laudat, ut quae suae ipsius naturae fidem ostenderit aequalem, & constantem: non motam ob ea, quae illi dicebat Servator; cui etiam nos annuimus, si propositum laudat, nihil de natura veluti excellenti innuens; sin vero ad naturale opificium refert, quod Servatori obtemperavit Samaritis, quasi hoc non omnibus in-sit, subvertenda est illius oratio. Nescio vero quomodo Heracleon, quod scriptum etiam non est, affluens dixerit in hoc dictum: *Da mihi hanc aquam*, brevi a Ser-mone Dei Filio stimulatam mulierem odio habuisse etiam locum illius putei, qui dicebatur Iacob. Præterea in illud: *Da mihi aquam hanc, ut non sitiam, neque veniam huc ad hauriendum*, inquit mulierem hæc dicere ostendentem labore hauriri, & cum difficultate parari aquam illam ad irrigandum non aptam, neque nutrientem. Vnde enim potest ostendere aquam Iacob irrigationi aptam non esse, nec nutrientem? Adhuc in hæc duo verba: *Dicit illi*, inquit Heracleon: scilicet tale quid dicens: Si vis accipere hanc aquam, vade, voca virum tuum: & existimat virum, quem Samaritidis esse Servator dicit, Pleroma Samaritidis esse, ut profecta cum illo ad Servato-rem, reportare ab ipso potentiam, & unionem, & commixtionem ad Pleroma suum posset: cum Christus non dixerit,

Α γινωσκοντες γινωσκοντες, καὶ ἄρχοντες ἐπὶ τῆς ἑλ-
 θη τοῦ πύλου, ὅτι αὐτὸς ἐνεκελεύσασθαι. εἰ
 ὁ ἄρτος τῆς ἀθανάτου τῆς παλαιᾶς, τὸ τοῦ πύλου,
 εἰς ἡλικίαν αὐτῆς. ὁ δὲ δίδωσιν ὕδωρ ὁ σωτήρ,
 φησὶν εἶπεν ὁ κύριος τῶν πνεύματων καὶ τῆς διουμανίας
 αὐτῆς, ἡ ἀθανάτου καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ μὴ διψᾷς ὁ
 εἰς τὸν αἰῶνα, ἀποδεδωκεν αὐταῖς λέξασιν ἡ-
 τως, ἀνάγιος γὰρ ἡ ζωὴ αὐτῆς, καὶ μηδὲ ποτε
 φθαρῆσθαι, ὡς καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἐκ τῆς φρενός,
 ἀλλὰ μένεται. ἀναφαιρέτως γὰρ ἡ χάρις καὶ ἡ
 δωρεὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ μὴ ἀναλισκόμεθα,
 μηδὲ φθαρῆσθαι ἐν τῷ μεταστροφῆ αὐτῆς. φθ-
 ρομένη ὁ πῦρ πνεύματος διδόντος εἶπεν ζωὴν, ἡ
 ἡμῶν πῦρ τῆς χάριτος ἡλεος, ἡ τῆς πε-
 ραιεμένης τῆς καλοῦμενος γινωσκοντες ἡ τῆς
 πνεύματος, καὶ δόξασιν, ἡ χάρις αὐτῆς ἡλεος. εἰ ὁ
 πῦρ φθαρῆσθαι κατηγορήσθαι παλαιῶν, δίδωσιν
 ὅτι ἔπο ποιεῖ, ὡς μὴ ὄραται τὰ ἀγαθὰ τῆς με-
 λούσταιν * ἡ χάρις ἐκ τῆς πῦρ αὐτῆς. ὅτι ἀπὸ τῆς
 χάριτος τῆς ἀθανάτου, ἀναγίσται, καὶ τῆς με-
 ταλαμβαίνοντες τῆς ἀθανάτου ἐπιχορηγημένης πνεύ-
 μάτος, καὶ αὐτῶν ἐκλελύται εἰς τὴν ἑπίγειον αἰῶ-
 νιον ζωὴν τὰ ἐπιχορηγημένη αὐτοῖς. ἀλλὰ
 καὶ ἐπιταῖς πῦρ σαμάριτιν ὡς ἀθανάτου ἡ
 ἀθανάτου καὶ κατελελυτοῦ τῆς αὐτῆς ἑαυτῆς πῦρ,
 μὴ ἀθανάτου τῆς αὐτῆς ἡλεος. εἰ μὴ
 πῦρ πῦρ πνεύματος ἀπὸ τῆς πῦρ, μὴ μὴ πῦρ
 φύσεως ἀπὸ τῆς πῦρ, ὡς ἀθανάτου, καὶ ἡμῶν
 ἀπὸ τῆς πῦρ. εἰ δὲ τῆς φησὶν κατελελυτοῦ
 ἀθανάτου πῦρ τῆς πῦρ, ἀθανάτου αὐτῆς, ὡς ἡ
 πῦρ αὐτῆς πῦρ, ἀθανάτου αὐτῆς. ὅτι
 λόγος. ὅτι οἶδα δὲ πῦρ ὁ πῦρ καὶ μὴ
 γινωσκοντες ἐκλελύται φησὶν πῦρ. ὁ δὲς μὴ
 τῆς τῆς ὕδωρ, ὡς χάρις χάρις ἀθανάτου
 ἡλεος τῆς πῦρ ἐμίσσηται λοιπὸν καὶ ὅτι πῦρ ἐ-
 κείνης τῆς πῦρ * ζωὴν ὕδατος. ἐπὶ τῆς καὶ
 πῦρ πῦρ. ὁ δὲς μὴ τῆς τῆς ὕδωρ, ἵνα μὴ διψᾷ,
 μὴ ἡ δόξα καὶ ἀθανάτου αὐτῆς, φησὶν ὅτι ζωὴ
 λέγει ἡ ζωὴ ἐμίσσηται τῆς πῦρ, καὶ δὲς
 πόρτος, καὶ ἀθανάτου ἐκείνης τῆς ὕδατος. πόρτος γὰρ
 ἀθανάτου ἀθανάτου τῆς πῦρ τῆς ἡλεος ὕδατος; ἐπὶ
 τῆς ὁ πῦρ καὶ πῦρ τῆς λέγει αὐτῆς, φησὶν δὲς
 ὅτι ζωὴ πῦρ λέγει, εἰ ἡλεος καὶ πῦρ τῆς
 ὕδατος, ὅτι πῦρ πῦρ τὸν ἄνθρωπον καὶ καὶ οἶτα τῆς
 σαμάριτιν τῆς πῦρ τῆς πῦρ τῆς πῦρ ἀ-
 θανάτου, τῆς πῦρ τῆς αὐτῆς, ἵνα σὺ ἐκεί-
 νῳ γινωσκοντες πῦρ πῦρ καὶ πῦρ τῆς πῦρ
 αὐτῆς πῦρ πῦρ, καὶ πῦρ ἑνωσιν, καὶ πῦρ
 ἀθανάτου πῦρ πῦρ τῆς πῦρ αὐτῆς δὲ
 νῆς. ἡ γὰρ πῦρ ἀθανάτου, φησὶν, κοσμικῆς, ἡ

λεγει αὐτῇ, ἵνα καλέσῃ, ἐπιπέσει οὖν ἕως
 ὅτι οὐκ εἶχε νόμιμον ἀνδρα. παροδύλαος δὲ ἐν-
 τὸν βιάζεται λέγων αὐτῇ ὅτι σωτήρα εἰρηκέ-
 ναι. Φάισον σε ὅτι ἀνδρα, καὶ ἰδοὺ ἐστὶν ἀν-
 δρῶντα ὅτι ἀπὸ τοῦ πληρώματος σου ἔχον. ἐπὶ
 οὗ γὰρ τὸ ἕως εἶχε, ἐξελύκει ὅτι ἀνδρα καὶ
 * καί τινι ἔστιν φωνητικὸν ἔστιν αὐτὸν * ἵνα σὺ
 αὐτὸν γῆνηται καὶ σε σωτήρα. ἀλλ' ἐπιπέσει ὡς
 ἡρακλέων φησὶ γὰρ ὅτι καὶ ἄλλοι οὐκ ἔχον ὅτι ἰδόν
 ἀνδρα, καὶ δὲ ὅτι ἀπὸ τῶν ἡρακλέων εἶπαι ὅτι μοι-
 χρὸν, ἐξελύκει δὲ ἀνδρα εἶχε, πῶς ἐξελύκει αὐτὸν
 παροδύλαον ὁ λέγων. ὅτι παρὰ, φάισον τὸν ἀν-
 δρα σε, καὶ ἰδοὺ ἐστὶν ἀνδρῶν. εἶτα παρὰ τοῦ
 ἀλλοῦ εἰρηκέ, ὅτι ἀνδρα οὐκ ἔχον, φησὶν, ἐπιπέσει
 ἐν τῷ χρόνῳ οὐκ εἶχε ἀνδρα ἢ σαμαρίτης,
 ὅτι γὰρ αὐτὸς ὁ ἀνδρὸς ἐν τῷ ἀνδρὶ. ἡμεῖς μὲν
 εἶμεν ἀνδρῶντα. πάντες ἀνδρα εἶχε. καὶ ὅτι
 τῷ ἡρακλέωνι βουλομένῳ. εἶσε ἀνδρα εἶχε. καὶ ἐρ-
 μωνὶ γὰρ τὸ ἕως καὶ καίαν δὲ καὶ εἶσε
 ἡμεῖς εἶσε ἀνδρῶν, ἢ σαμαρίτης καὶ ἐπὶ ἡρακ-
 λῆ, καὶ λέγων πορνικῶν, καὶ ἐν βελζομέ-
 νη, καὶ ἀδελφῶν, καὶ ἐν γὰρ ἀγαπομένη καὶ
 αὐτῶν. λέγει οὖν ὅτι παρὰ αὐτὸν ὅτι εἶσε ἐπὶ
 ἡρακλέων ἢ πορνικῶν, ἢ ἀδελφῶν ἢ πορνικῶν ἐπέ-
 ει δὲ ἡμεῖς πορνικῶν, δένδρον ἀγαθὸν
 καὶ ἢ ἢ πορνικῶν. καὶ γὰρ ὅτι διακρίβιον, ἢ
 δένδρον δένδρον ἀγαθὸν καὶ πορνικῶν ἐπέ-
 κειν. καὶ δένδρον ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸς τὰ τῶν μω-
 ποποιῶν. εἶσε δὲ ἀδελφῶν ὅτι ἀγαθὸν δένδρον φέ-
 ρει πορνικῶν καὶ πορνικῶν, καὶ ἀγαθὸν δένδρον ἢ σαμα-
 ρίτης, ὅτι πορνικῶν τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν αὐτῶν
 λέγει ὅτι ὅτι ἢ καὶ ἢ ἢ ἀνδρῶν ἢ πορνικῶν αὐτῶν,
 ἢ οὐκ αὐτὸς ἐπὶ πορνικῶν. λέγει αὐτὸν ἢ γῆνη, κῆ-
 ρει οὐραὶ ὅτι παρὰ φησὶ εἶσε. οἱ πατέρες
 ἡμεῖς ἐν τῷ ὄρει τῶν πατρῶν καὶ ἡμεῖς
 λέγειτε, ἐπὶ ἱεροσολύμοις * εἶσε ὁ πῶς, ὅτι
 παρὰ οὐραὶ δὲ τῶν ἡμεῖς ἢ σαμαρίτης κῆρον
 ἀναγέρσει τὸν σωτήρα ἡμεῖς, ὅτι ἐπὶ τῶν
 ἀναγέρσει τῶν σωτήρα αὐτῶν εἰρηκέ. πῶς
 οὐκ ἔστιν οὐκ αὐτὸν ὅτι παρὰ φησὶ κῆρον,
 ὅτι τὸν παρὰ οὐραὶ, ἀλλὰ ἵνα παρ-
 φησὶ. καὶ ἢ ἐπὶ ὄρει ἢ γῆνη ἢ παρὰ τῶν
 γῆρας καὶ ἀνδρῶν * διελθόντων αὐτῶν ἢ
 παρὰ φησὶ πάντες ἀνδρῶν, ὅτι μετ' οὐκ ἔ-
 νος κατὰ φησὶ καὶ αὐτὸς δὲ καὶ εἶσε ὅτι ἀν-
 δρῶν, τὸν ἐλέγεσθε λέγον ἢ δένδρον ἀγα-
 θὸν ὅτι ἢ ἢ παρὰ φησὶ εἶσε φησὶ, οἱ-
 ονεὶ οὐκ ἔστιν τῶν, καὶ ἢ ἢ ἢ τῶν ἀνδρῶν
 καὶ φησὶ, ἐμὲν ὅτι ἢ ἢ ἢ. διότι φησὶ
 τὰν τὰν, quantum erat : quam ob

Ainquit Heracleon, mulieri de homine
 mundano, ut vocaret, quoniam non
 ignorabat eam legitimum virum non ha-
 bere. Caterum manifeste hoc in loco
 vergetur dicens, quod mulieri Servator
 dixerit: Vade, voca virum tuum, & veni
 huc, significans maritum, quem ex Ple-
 romate habebat: nam si hoc sic se ha-
 bebat, oportuerat virum dicendo, mo-
 dum etiam, quo vocandus erat, dicere,
 ut cum ipso ad Servatorem pergeret.
 Sed quoniam (ut Heracleon inquit)
 juxta intelligentiam spiritualem ignora-
 bat virum suum, secundum vero simpli-
 cem intelligentiam erubescere dicere,
 quod mœchum haberet non virum, quo-
 modo non frustra imperabit dicens: Va-
 de, voca virum tuum, & veni huc? De-
 inde ad illud: Vere dixisti quoniam virum
 non habeo, inquit: Quoniam in mundo
 virum non habebat Samaritis, viro suo
 existente in Æone. Atque nos quidem
 legimus: *Quinque enim viros habuisti*: apud
 Heracleonem vero invenimus: *Sex viros
 habuisti*: interpretaturque per viros sex
 universam malitiam materiale declarari,
 cui complicata fuerat, cuique appro-
 ximarat præter rationem fornicans, con-
 tumelijs affecta, & separata, & dereli-
 cta ab ipsis. Sed ipsi Heracleoni dicen-
 dum est: si fornicata est spiritualis, pec-
 casset spiritualem, si vero peccavit spiri-
 tualem, juxta enim Evangelium: *Non
 potest arbor bona malos fructus ferre*: pro-
 inde aperte illis perire, quæ fixerunt:
 quod si fieri nequit, ut arbor bona ma-
 los ferat fructus, & arbor bona est Sa-
 maritis, quia sit spiritualis, consequens
 illi est dicere, quod aut fornicatio ejus
 non sit peccatum, aut quod hæc non est
 fornicata. Dicit ad eam mulier: *Domine
 video te esse prophetam: Patres nostri in
 monte hoc adoraverunt, & vos dicitis
 Hierosolyma locum esse, ubi oporteat ado-
 rare*. Tertio jam Samaritis Servatorem
 nostrum Dominum prædicat, quando
 etiam scriptum est ultimo hoc eam illi
 dixisse: attamen nondum credit eum esse
 Prophetæ præstantiorem, neque quem
 Prophetæ prædixerint, sed Prophetam
 aliquem. Sententia etiam ab Ecclesiæ
 decretis dissentiens eorum, qui versantur
 in Scripturis, quinque illis viris in
 apertum sibi producis, cumque illis eo
 quem ipsa post illos occupat, quique
 existimabatur vir esse, λέγων, & Sermonem
 Filium Dei, qui illos manifestat, non
 valens à principio cernere, Prophetam
 esse inquit, ceu diuinum quempiam, eum-
 que habentem homine quid majus: haud
 causam inquit, veluti quæ sustulisset ali-

καί τινι

καί τινι

καί τινι

quo modo oculos, & se existimaret in visione fuisse: *Video te esse Prophetam.* Sane quod ad illud attinet: *Patres nostri,* & quae sequuntur, agnoscenda est Samaritanorum cum Iudaeis differentia, de loco, quem illi rebantur sanctum: nam Samaritani montem sanctum existimantes eum, qui vocatur Garizim, Deum ibi adorant: cujus meminit Moses in Deuteronomio sic dicens: *Et praecepit Moses populo in die illa dicens: Hi stabunt ad benedicendum populum in monte Garizim, cum transferint Iordanem Symeon, Levi, Judas, Isachar, Ioseph, & Benjamin: & hi stabunt in execratione in monte Gebal: Ruben, Gad, Aser, Zabulon, Dan, & Nephthalim.* Iudaei autem Sion montem divinum esse rati, propriumque Dei illum reitit esse locum, electum à Patre universorum: & hanc ob causam dicunt, in ipso adificatum fuisse Templum à Solomone, omnemque Leviticum, sacerdotalemque cultum illic perfici: quas suspiciones utraque gens sequens, existimavit patres in hoc, vel illo monte adorasse Deum. Quod si usque in hodiernum diem contenderent aliquando Iudaei cum Samaritanis, addubitabit uterque ad alterum; dicetque sane Samaritanus Iudaeo, praesentem mulieris scriptum sermonem: *Patres nostri in monte hoc adoraverunt,* ostendens Garizim; *Vos autem dicitis Hierosolyma locum esse, ubi oporteat adorare.* Sed quoniam Iudaei gerunt imaginem eorum, qui sancti sunt opinionis; & Samaritae autem eorum, qui ab Ecclesiae decretis dissident; beatificant consequenter Samaritae Garizim: qui mons interpretatur, *Discissio, vel Divisio,* cum etiam separatio, & divisio juxta historiam decem tribuum, quae divisae fuerunt à reliquis duabus, facta fuerit temporibus Hieroboam, qui & ipse interpretatur, *Divisio populi:* Iudaei aut. in Sion, quem si interpretaris sonat, *Specula.* Sed probabile est dubitaturum aliquem, quare benedictiones fiant in monte Garizim apud Mosen: ad quod dicendum est, quoniam vox Garizim *Discissionem,* & *Divisionem* significat, *Discissionis* quidem significatum sumendum esse, cum scinditur populus à Hieroboam, habitatque Samariam Rex; *Divisionis* vero vocem, sumendam esse in bonam partem, quia apposite sapientes utantur divisione in unaquaque propositione disputabili: necessaria existente divisione ad cognitionem veritatis. Quocirca quia nondum venit hora illa dicta à Domino, quando

Deut. 27. 11.
12, 13.

αἰὼνι ἀναελάσει τις ἐν θεωρίᾳ νομοτά-
σα γὰρ ἰσχυρῶς ὅτι προσφῆτης εἶ σύ· εἰς
τῆς, οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐν τῇ ἐξῆς, ἰστέον τὴν
σαμάρειαν πρὸς ἰουδαίους ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ὅτι τῆ
νομοθεσίᾳ αὐτοῖς ἀγία τῆς· οἱ μὲν γὰρ σα-
μάρητες ὁ καλέουσι γὰρ εἶναι ὄρος ἄγιον νομι-
ζόντες, ἐν αὐτῷ προσκυνοῦσι τὸν θεόν, ὃ μί-
μηθησὶ μωσῆς ἐν τῷ δόλοιστονομίᾳ ἕως λέγων·
ἐντελέσθη μοι πρὸς ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
νῃ λέγων· εἴτε εἴσονται βύλοισιν ἐν ῥῶν ἐν
ὄρει γὰρ εἶναι, ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐν ἰορδάνῃ συμεῶν,
λεὺν, ἰούδας, ἰσάχαρ, ἰωσήφ, ἐν βενιαμίν· ἐν
ἕτοι εἴσονται ὅτι τῆς κατὰ τὸ ἐν ὄρει γὰρ εἶναι
ῥαββί, γὰρ, ἐν ἀσέρ, ζαβουλῶν, δάν, ἐν νεφ-
θαλείμ· οἱ δὲ ἰουδαῖοι ὁ σὺν αὐτοῖς ἡ νομο-
κότες, ἐν οἰκίᾳ τῆς θεοῦ ἐκείνου οἰοῦσιν ὅτι
ἐκλελεγεμένον ἔσται τὸ πατρὸς ἡμῶν τόπος,
καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐν αὐτῷ ἀποδομησάτω ἐν τῷ
ἔσται τὸν στολομένους λέγουσι, ἐν πᾶσιν τῶν λι-
τιπικῶν ἐν ἰερουσαλήμ ἐκείνη ἐπιτελέσται·
ἀκολούθως δὲ τῶν εἰρησίων ἐστὶν ἡ ἐπι-
λήσει νομοκοι τῶν πατέρων ἐν ὄρει ὄρει
προσκυνοῦσιν αὐτῷ θεῷ· ἐν οἱ ποτε δὲ μὲν τῆ
δύο συγκατεβάνον ἀλλήλοισ ἐκείνου σαμάρ-
ῆτες ἐν ἰουδαίᾳ, ἐκείνου πρὸς ὁ λοιπὸν ἐπαπο-
ρήσει, ἐν οἱ ῥα ὁ σαμάρητες ὁ ἰουδαῖοι, ἐν τῇ ἐν-
θαδε ἀναγαγαμῶν γουαίως ὄρον· οἱ πατέ-
ρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τῶν προσκυνοῦσιν, ἀφ-
κῆτος ὁ γὰρ εἶναι· ὁ μὲν δὲ λέγει ὅτι ἐν ἰεροσ-
λύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου προσκυνοῦσιν ὁ θεός· ἀλλ᾽
ἐπὶ ἰουδαῖοι μὲν, ἀπ᾽ αὐτῶν γὰρ ἡ σωτηρία,
εἰκόνας εἰσὶ ἡμῶν τῶν ὄντων φρονέοντες λό-
γους· σαμάρητες δὲ ἡμῶν ἐπερδῶσαν, ἀκολούθως ὁ
μὲν γὰρ εἶναι θεοποιῶσιν οἱ σαμάρητες, ὁ δὲ ἰε-
ρησιάζουσιν, ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ἢ ἀφ᾽ ἑαυτῶν, καὶ τῆς ἐν
τῶν ἰουδαίων ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ἐν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἡμῶν δὲ
κα φιλίαν ἀφ᾽ ἑαυτῶν μὲν τῶν ἰουδαίων δύο
γὰρ ἡμῶν ἐν τῶν ἰεροσολύμοις ῥαίως, ἐν
καὶ αὐτοῖς ἐρημιάζουσιν, διχασμοῦ ῥαί· ἰουδαῖοι
δὲ ὁ σὺν ὁ ὅτι, σὺν τῷ θεῷ· εἰκόνας
δὲ πᾶν ἐπαπορήσειν ἀφ᾽ ἑαυτῶν αἱ ὄρει μω-
σῆ βύλοισιν ὅτι τῶ γὰρ εἶναι γίνονται· λεκτόν
δὲ καὶ πρὸς τῶ ὅτι ἐπὶ τῶν σημεῖν ἡ γὰρ
εἶναι φωνὴ πᾶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ἐν τῶ ἀφ᾽ ἑ-
αυτῶν, ὁ μὲν τῆς ἀφ᾽ ἑαυτῶν σημεῖν ἑαυτῶν λι-
τιπικῶν ὅτι ῥαί τῶ ῥαίως ἔσται τῶ ἰεροσολύμοι,
καὶ οἰκίᾳ τῶ σαμάρητες ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ τῆς
ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ὅτι τῆς βύλοισιν, ἡμῶν σὺν τῇ
ἀφ᾽ ἑαυτῶν τῶν ῥαί τῶ ῥαίως, ἡμῶν ἐστὶν ἀναγαγαμῶν πρὸς τῆ ἀλλο-
θῆκῶν καὶ τῶν ὅτι ὅσον μὲν ὄντων ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἑαυτῶν ἢ ἔσται ὁ κλεινὴ ἐρημιάζουσιν, ὅτι ἔσται ἐν τῷ
ἑρῆ

ὅτι τὸ πρῶτον ἐστὶν ἱεροσολύμοις προσκυνήσασθαι. ὅτι πατρὶ, ὅθεν κτίσθη τὸ πρῶτον ἱεροσολύμοις, ὅθεν ἐκείνη ἡ πόλις ἐστὶν ἱεροσολύμοις, ὅθεν ἐκείνη ἡ πόλις ἐστὶν ἱεροσολύμοις. ὅθεν ἐκείνη ἡ πόλις ἐστὶν ἱεροσολύμοις, ὅθεν ἐκείνη ἡ πόλις ἐστὶν ἱεροσολύμοις.

Neque in monte hoc, neque Hierosolyma adorabunt Patrem, fugiendus est mons Samaritanorum, & interim in Sion, ubi est Hierosolyma, Deus adorandus; quæ Hierosolyma civitas regis magni dicitur à Christo. Sed quænam alia civitas erit Regis magni, & vera Hierosolyma, nisi Ecclesia ex vivis lapidibus ædificata, ubi est sacerdotium sanctum, ubi spirituales offeruntur hostiæ Deo à spiritualibus, & ab his qui spiritualem intellexerint legem? Cum enim vero aderit plenitudo illa temporis; adhæc cum quis nequaquam in carne, sed in spiritu fuerit; nec amplius in figura, sed totus in veritate, & taliter instructus, ut seipsum similem reddat eorum adoratorum, quos Deus quarit, tunc non censendum est veram adorationem, perfectumque Dei cultum Hierosolymis perfectum iri. Bis autem scriptum est: Venit hora; sed primum cum non addiderit Evangelista: Et nunc est. Secundo inquit: Sed venit hora, & nunc est. Ac, mea quidem sententia, prima lectio declarat futuram adorationem extra corpora propter perfectionem; altera profectam eorum qui perficiuntur in hac vita, quoad licet humana natura. Quam obrem licet adorete Patrem, & spiritu, & veritate, quando non solum venit hora, verum etiam venit hora, & nunc est: & quando Hierosolymis esse existimamur propter eos, qui eoque tantum ascenderunt. Quando ergo scriptum est: Venit hora, & nunc est, non amplius dicitur: Neque in monte hoc, neque Hierosolymis adorabitis Patrem, ut dictum est: [cum illud: Venit hora, sine hoc toto: Et nunc est, scripti.] attamen falsa opinatur Samaritis hæc dicens: non aliter quam cum putabat fontem Jacob dici puteum. Illic etenim inquit: Num tu major es patre nostro Jacob, qui dedit nobis hunc puteum, & ipse ex eo bibit, & filij eius, & pecora ejus? Hic autem: Et patres vestri in monte hoc adoraverunt. Caterum in his verbis inquit Heracleon honeste Samaritidem factam fuisse, quæ sibi Iesus dixisset: Solius enim Prophetæ (inquit Heracleon) est omnia cernere: utrobique mentiens, cum etiam Angeli hujusmodi cernere queant, & Prophetæ non videat omnia: Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus: etiam si prophetemus, vel agnoscamus. Deinde Samaritidem laudat, tanquam quæ decenter naturæ suæ fecerit, quæ

ὅτι τὸ πρῶτον ἐστὶν ἱεροσολύμοις προσκυνήσασθαι.

Suppleni-
mus hoc ἐκ
Pierimo.
Ioh. 4. 12.
Ioh. 4. 26.

1. Cor. 13. 9.

neque mentita sit, neque continuo falsa fuerit turpitudinem suam, persuasamque Iesum Prophetam esse, ipsam inquit interrogare eum, ostendentem simul etiam causam, per quam fornicata fuerit; nimirum quod propter ignorantiam Dei, & divini cultus, ut quæ neglexerit etiam omnia sibi ad presentem vitam necessaria, quam alioquin ignorantiam hac in vita semper habuisset: neque enim (inquit) venisset hæc ad puteum, qui erat extra urbem. Sed nescio quomodo existimaverit ostendi causam fornicandi, vel ignorantiam divini cultus causam fuisse delictorum: sed hoc videtur extemporaliter dixisse absque ulla verisimilitudine: hisque addit eam volentem discere quomodo Deum adorans, & illi grata, liberatur à fornicatione, illud dixisse: Patres nostri in hoc monte adoraverunt, & ea, quæ sequuntur. Sed facile admodum redarguuntur hæc dicta: unde enim liquet, eam discere velle, quo pacto Deo grata liberaretur à fornicatione? Dicit illi Iesus: Crede mihi mulier, venit hora, quando neque in hoc monte, neque Hierosolymis adorabitis Patrem. Quando visus est Heracleon aptissime in hæc precedentibus observasse non dictum fuisse illi: Mulier crede mihi, nunc autem hoc illi adjunctum fuisse, tunc non in seipsum observationem observavit, cum dixisset per montem intelligi Diabolum, vel mundum ejus: quandoquidem pars una est, inquit, Diabolus totius materia; mundus vero universus malitiæ mons desertus, & habitatio ferarum, quem adorabant omnes ante Legem, & Gentiles. Per Hierosolymam vero intelligi dicit creationem, vel Creatorem, quem adorabant Iudæi. Quin rursus existimavit montem esse creationem, quam Gentiles adorarent; Hierosolymam autem Creatorem, quem Iudæi colerent. Vos ergo, inquit, veluti spirituales, neque creationem, neque mundi Opificem adorabitis, sed Patrem veritatis: ac illam sane adjuvat, inquit, tanquam jam fidelem, & quæ annumeretur adorantibus eum in veritate. At vero nos per hoc dictum: Neque in monte hoc, declarari existimamus illud, quod Dei cultum appellant hi, qui ab Ecclesia decretis diffident, existens in imaginatione sermonum, qui sunt cognoscibiles, & qui existimantur alti; per illud vero: Neque Hierosolymis, regulam Ecclesiæ juxta multos declarari existimamus: quam etiam ipsam sanctus, & perfectus transcendet, acutius, & apertius, & divinius adorans Patri-

καὶ μήτε λυσσαμένην, μήτε ἀίπερος οὐλο-
 γηθεῖσαν τὴν αὐτῆς ἀρρηστοσύνην, πεπιστευμένην
 τὴν φωνὴν αὐτῆς ὅτι θεοφῆτις εἶη, ἐρωτᾷ αὐ-
 τήν, ἅμα τὴν ἀπίστην ἐμφανίσασθαι διὰ τὴν ἀπερ-
 νάσασθαι, ὅτι * Διόνοιοι θεοῦ, καὶ τῆς χ' ὄν-
 θεὸν λαφείας ἀμελήσαντες, καὶ πῶς τῶν ἁ-
 τῶν τὸν εἶον αὐτῆς ἀναστῆσαν, καὶ ἄλλως αἰεὶ τὴν
 ἐν τῷ εἶον τὴν ἀρρηστοσύνην. ἢ γὰρ αὐτῆς, φησὶν, αὐτῆ
 ἤρχετο ἐπὶ τὸ φεῖσθαι ἐξω τῆς πόλεως τὴν ἀρρηστο-
 σύνην οὐδα μὴ πῶς ἐνόμισαν ἐμφανίσασθαι * τὴν
 αὐτῆς ἐκπεπορευμένην, ἢ ἀγνοίας ἀπίστην
 γαρνητάς ἐπὶ τῶν πλημμελημάτων, καὶ τῆς χ' ὄν-
 θεὸν λαφείας, ἀλλ' οὐκ ἔσονται ὡς ἐτυχάνει
 ἀρρηστοσύνην, ὅτι πᾶσις πᾶσις παθητότης * θεο-
 φησὶν αὐτῆς τῆς ἐπὶ βουλήν μαδαῖν πῶς
 καὶ τὴν ἀρρηστοσύνην, ἢ τὴν ἀρρηστοσύνην
 ἀπολλομένην τῆς πορνείας, λέγει τὸ * οἱ πατέρες
 ἡμεῖς ἐν τῷ ἁγίῳ τῆς ἀρρηστοσύνης, καὶ τῆς χ' ὄν-
 θεὸν οὐδα μὴ ἐστὶν ἀναστῆσαι τὴν εἰρημότητα * πῶς
 γὰρ * ὅτι βούληται μὴ τὴν ἀρρηστοσύνην ἀπαλ-
 λαγήν τῆς πορνείας; λέγει αὐτῆς ὁ ἰησοῦς. πῆ-
 ρθαι μοι γυναῖκα, ὅτι ἤρχεσθαι ὡρα, ὅτι * ἐν
 ἁγίῳ τῶν πατέρων, ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις θεοσκυώσεται
 ὁ πατήρ * ὅτι ἐδίδοτε τὴν ἀρρηστοσύνην
 ὁ ἱερακλέων ἐν τῆς ἐπὶ τῆς ἀρρηστο-
 σύνης μὴ εἰρημαθῆναι αὐτῆς, πῆρθαι μοι γυναῖκα,
 νῦν δὲ τῆς αὐτῆς ἀρρηστοσύνης, τῆς ἐπιπό-
 λωσις ὁ μὴ ἀπίθανος ἀρρηστοσύνης, εἰπὼν ὁ
 ἰησοῦς μὴ τὸν ἀρρηστοσύνην λέγεισθαι; ἢ τὸν χ' ὄν-
 θεὸν αὐτῆς, ἐπί τῆς ἰερόσυτης ὁ ἀρρηστοσύνης ὁ-
 λης τῆς ἕλης, * φησὶν αὐτῆς, ὁ ὅς ἡσυχίος ὁ σύμ-
 πῶν τῆς κακίας ὄρα, ἔρημον οἰκητήριον ἡ-
 λίων, * ὡς θεοσκυώσεται τῶν οἰκιστῶν * καὶ
 καὶ οἱ ἱερακλεί * ἱεροσολύμοις ὅς ἡσυχίαν ἢ ὄν-
 κήσῃν ὁ θεοσκυώσεται οἱ ἱερακλεί, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι
 τῶν ὄρα μὴ ἐνόμισαν εἶναι τὴν κήσῃν * οἱ
 ἱερακλεί θεοσκυώσεται. ἱεροσολύμοις ὅς ἡσυχίαν
 * οἱ ἱερακλεί ἐλάττωσθαι * ὡμῶς οὖν, φησὶν, * καὶ ὁ
 οἰκιστῶν οἱ πνευματικοὶ ὅτι τῆς κήσῃν οὐδὲ τῶν
 ἀρρηστοσύνης ἀρρηστοσύνης, καὶ συμπελασμαθῆσθαι, φησὶν,
 αὐτῆς, ὡς ἦδη πῆρθαι, καὶ σωμαθικῶν τῶν
 καὶ ἀρρηστοσύνης θεοσκυώσεται. ἀλλ' ἡμεῖς τὴν
 μὴ ἐν φαντασίᾳ γνωσκῶν λόγον καὶ νομίζο-
 μένων ἰσχυρῶν ὀνομαζομένων θεοσκυώσεται ἀρρηστο-
 σύνης ἱεροσολύμοις * ἱεροσολύμοις ἀρρηστο-
 σύνης ἀρρηστοσύνης * ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν πατέρων
 ὄντα καὶ τῆς πολλῆς τῆς ἀρρηστοσύνης, ἐν καὶ αὐ-
 τῶν ὁ τέλειος καὶ ἄγιος ὁ φανταθῆσθαι θεοσκυώ-
 σεται καὶ σαφῆσθαι θεοσκυώσεται ὁ πατήρ, ἀρρηστοσύνης. ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις θεοσκυώσεται

Id. 4. 21.

Id. 4. 21.

ᾧ πατερί· ὡς τὸ γὰρ κήρυξ ὁμοιοποιησάμεν αὐτῶν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ἀγγελοὶ οὕτως ἐν ἱεροσολύμοις προσκυνῶσι τῷ πατρί, τὸ κηρύξοντος πᾶσι ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις προσκυνῶν τῷ πατρί, ὡς τὸ οἱ ἦδη τῷ Δαβὶθ τὸ ἰσαβηλαὶ ἢ ἐρχόμενος, ἀπὸ ἐν ἱεροσολύμοις προσκυνήσαντι τῷ πατρί, ἀλλὰ θέλουσι ἢ οἱ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τῷ Δαβὶθ τὸς ἐν ἱεροσολύμοις συμπεριφερόμενοι τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς ἰουδαίοις γινώσκοντες ἰουδαῖοι, ἴσα ἰουδαίους κερδισσοῦσι· ἱεροσολύμοις δὲ μα

* τὸν ἴσον
 δὲ * νοῦσθαι, κηρύξοντες ἀποδοξάμενοι οἰκίας ὧ καὶ οἱ ἰουδαῖοι· ὅτι κηρύξοντες ὡς ἐν τῷ ὅρῳ τῆς πᾶσι, ὡς ἐν ἱεροσολύμοις πρὸς προσκυνήσαντα, ἐλπίδας τῆς ἄρας προσκυνῶν μὲν πρὸς τῆς ἁγίας ἥρας γρηγορήσαντες ἐν πατρί· ἀλλὰ οὐ οὕτως εἴρωμαι, ὡς ἐν ἱεροσολύμοις * προσκυνήσαντι τῷ πατρί, ἀλλὰ, ὡς ἐν ἱεροσολύμοις προσκυνήσαντι τῷ πατρί· ἡμῶς προσκυνῶν οἱ οὐκ εἴδατε, ἡμῶς προσκυνῶν οἱ οὐκ εἴδατε, ὅτι ἡ σατανᾶ ἀπὸ τῶν ἰουδαίων ἐστὶ· τὸν ἴσον, ὅσον ἐπὶ τῆς λέξεως, οἱ σατανᾶς, ὅσον ὅτι τῆς ἀναγωγῆς, οἱ αὐτοὶ τῆς ἁγίας πνεύματος ἐπισημαίνονται· πρὸς δὲ, ἡμῶς, ὅσον ἐπὶ τῆς ἀλληγορίας, ἐπὶ ὅτι λέξος, καὶ οἱ καὶ ἐμὲ μνησθησάμενοι, πρὸς σατανᾶν ἐχόντες ἀπὸ τῶν ἰουδαίων λέξος· ὅτι γὰρ φανερώθην νῦν μυστήριον παρατίθει τῷ Δαβὶθ τῷ ἰσαβηλαὶ προσκυνῶν, καὶ τῆς ἐπισημασίας τῆς πνεύματος ἡμῶν ἐπὶ τῆς πνεύματος· ὅσον δὲ εἰ μὴ ἰδίας ἐπὶ τῷ πᾶσι ἀποδοξίας τῶν ἁγίων ὅτι ἡ ἀγαθή ἐκδηλωμένη ἐστὶ, ἡμῶς, ἀπὸ τῶν ἰουδαίων, ἐπὶ τῶν ἀποδοξίων· οἷον δὲ ἐστὶ πρὸς τῷ σατανᾶν λέξος, ἡμῶς οἱ ἰουδαῖοι, ἢ πρὸς σατανᾶν, ἡμῶς οἱ ἐπὶ τῶν; ἀλλὰ οὕτως οἱ οὐκ εἴδατε ἢ οἱ ἐπισημαίνονται ὅτι προσκυνῶν, ὅτι πᾶσι ἐστὶ, καὶ οὕτως ἀλλήλα, καὶ ἡμῶς, καὶ

* ἡμῶς
 τῶν * μυστήριον· ὁ δὲ προσκυνῶν τὸν δημιουργὸν, μάστιγα ἢ ἐν ἐκ κρυφῶν ἰουδαίων, καὶ τὸς λέξος τῶν πνευματικῶν ἰουδαίων, ἐπὶ ὅτι οὐκ εἴδατε προσκυνῶν· πολλοὶ δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῶν πνευματικῶν τῶν ἰουδαίων τὰ ῥήματα, ἀπὸ τῶν ἐπισημασιμῶν πρὸς κηρύγματος πρὸς λαμβάνοντα, καὶ ἰσαβηλαὶ πρὸς ἀπὸ τῶν ἰουδαίων καὶ αὐτοὶ τῶν βιβλίων, πότις ἐν ποτὶ γινώσκοντες ἐστὶν, ἢ νῦν; ἢ μικτόν· ἀλλὰ ἐκόντες ἀποδοξίας, τῶν παρῶν ἐπισημασιμῶν ἐπὶ τῶν ἁγίων, ὡς πρὸς δαδάσαντος μὴ εἶναι * κηρύξοντες ὡς προσκυνῶν, τὰ τῶν ἁγίων πρὸς κηρύγματος ἀποδοξίας, καὶ λαμβάνοντες ἐξ ἁγίων, καὶ λέξος, ἡμῶς ἐπὶ ἰουδαίους ἀπὸ τῶν ἁγίων, ἐπὶ τῶν καὶ αὐτοὶ μόνοι οἰκόμενοι

Atrem. Ut enim (quod , & Iudæi fatebuntur) Angeli Hierosolymis non adorant Patrem , eo quod longe melius Patrem adorent quam Hierosolymis , etiam sic qui affectu id habent , ut pares sint Angelis , neque Hierosolymis Patrem adorabunt , sed longe melius his , qui sunt Hierosolymis : etiam si propter eos , qui Hierosolymis habitant , consuetudinem habent cum Iudæis Hierosolyma degentibus , facti Iudæi , ut Iudæos crucifigant . Sed Hierosolyma mihi confideretur , ut antea ostendimus , atque etiam similiter Iudæi . Quando vero neque in monte hoc , neque Hierosolymis quis adorat , quia venerit iam hora , is filius factus , Patrem cum fiducia adorat : quam ob causam non dictum est , Neque Hierosolymis adorabitis Deum , sed , Neque Hierosolymis adorabitis Patrem .

QUARTVSDECIMVS TOMVS.

Vos adoratis , quod nescitis ; nos adoramus , quod scimus , quoniam salus ex Iudæis est.

PER voculam , Vos , quod ad expositionem attinet , intelliguntur Samaritani ; quantum vero ad anagogen , illi qui in scripturis diversa à nobis sentiunt : sic per voculam , Nos , quantum ad propositum , intelliguntur Iudæi ; quantum ad allegoriam , ipse Dei Sermo , ipse Dei Filius , & qui in ipsum transformantur , salutem habentes à scriptis Iudaicis : nam manifestatum nunc mysterium manifestum est per scripturas propheticas , & per adventum Domini nostri Iesu Christi . Vide vero annon improprie , & præter consequentiam verborum Heracleon differuerit , exponens illum , Vos , pro eo quod est , vos Iudæi , & Gentiles . Quale autem est , ut ad Samaritidem dicatur , vos Iudæi ? vel ad Samaritidem , vos Gentiles ? sed profecto nesciunt , qui ab Ecclesiæ decretis dissident , quod adorant , figmentum esse non veritatem ; fabulam , non mysteria ; at vero qui Creatorem adorant , præsertim iuxta Iudæum occultum , & iuxta sermones Iudaicos spirituales , novit quod adorant . Sed longe melius est ipsius Heracleonis dicta in medium apponere , quæ ab eo libro sumpsit , qui Prædicatio Petri inscriptus est ; insistereque etiam ad ea , disquirentes sit necne genuinus liber , an nothus , an mixtus : quam ob causam libentes hæc differimus ; tantum illud notantes , librum ipsum docere , perinde quasi Petrus docuerit non oportere Gentilium more adorare , materialia laudantium , atque ferventium lignis , & lapidibus ; neque Iudæorum more Deum colentium ; quandoquid

Paris II.

Dd ij

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN